

»Mož je bil čudne postave, kakršne pastir še nikoli ni videl...«
Ilustracija: Jana Dolenc

Pastir vstane in skuša trdno stopati, čeprav so se mu od strahu tresle hlačice, ter pelje moža skozi grmovje k Črnemu jezeru. Mož mu reče:

»Tu grem zdaj pod vodo, da se bom bojeval s tem tu notri. Počakaj in glej v vodo. Če pridejo bele pene vrh vode, bo to znamenje, da sem jaz zmagal, in tedaj le počakaj: bogato te bom obdaril; če pa pridejo rdeče pene na vrh, bo to znamenje, da me je oni užugal. In ko bi se to zgodilo, kar beži, da se ti kaj hujšega ne primeri...«

Ko je povodni mož to povedal, se je spustil na glavo v vodo, pastir pa je strahoma čakal, kaj se bo zgodilo.

Dolgo je čakal. Kar naenkrat prišume krvave pene vrh vode in deček je tekkel, kar je mogel, k svoji čredi in jo hitro gnal domov. Še zmeraj trepetaje je doma pri večerji pripovedoval, kaj je doživel za Ratitovcem pri Črnem jezeru.

Od bele kače

Kdor lovi v nedeljo ribe, se mu prav lahko zgodi, da izvleče namesto postrvi dolgo kačo izpod skale. A kaj — saj kača ne more piti v vodi, kakor

pravijo. Če bi pičila, bi ta strup zagovoril stari Gaber. Če bi pičila bela kača, bi tudi stari Gaber ne mogel pomagati — človek bi moral umreti.

Kakšna pa je bela kača?

Dolga je kot hlod, prebiva pa po hribih med skalovjem in prav lepo žvižga. Nekdaj, ko je bilo še veliko kač, ki so ljudi nadlegovale, so jih poklicali; če se je pa pojavila bela kača, gorje tistemu, ki jih je poklical!

Kako se pa pokličejo kače?

Če te mika poskusiti, naredi devet grmad na kakem hribu, v sredo vsake grmade pa postavi visok steber. Pripravi si piščalko, ki ima tako moč, da prihitijo vse kače k tebi, če zabrlizgaš nanjo. Potem zažgi grmade, splezaj na deveti steber in zapiskaj na piščalko. Vzdignile se bodo vse kače, priletele na hrib, pocepale v ogenj in poginile. Če bi bila tudi ta bela med njimi, bi se ti koj oglasila z žvižgom, priletela po zraku in te s stebra pahnila v ogenj.

Zato se jih pa tudi nihče ne upa poklicati; zdaj jih tudi ni treba, ko je malo kač!

Pravijo, da je bil predrzen pastir, ki jih je bil poklical. Pa joj, oglasi se bela kača! Zaslisi se strašno vršenje v drugem hribu, potem žvižganje, da je šlo skozi ušesa. Kača prileti, butne v pastirja in ga telebi v ogenj, kjer je žalostno končal.

Rajni Kolavza je tudi videl leteti belo kačo, ko je pasel koze neki nedelj-ski dopoldan. Letela je nad njim in tako mahala z repom, da so hrasti padali po tleh. Koze so pa od strahu teptale z nogami in rile v tla z glavami.

Gož—hišni varuh

Gož je kača, dolga kot grabljišče, in stanuje pod hišnim zidom, pod ognjiščem ali vsaj blizu hiše. Domačim ne stori nič hudega, njih največji prijatelj je, hišo varuje nesreče in igra se z otroki.

Opoldne je gospodinja vzela južino iz peči, lonček jedi pa je pustila pri žerjavici. Ljudje so po južini odšli na delo. Gož prileze izpod ognjišča v peč in poje, kar mu je pripravila gospodinja. Zvečer, ko pride gospodinja zakurit za večerjo, zleze gož iz peči in zgine počasi pod ognjišče.

Pri neki hiši so bili enkrat prilezli vsi goži na njivo k žanjicam. To ne more biti nič dobrega! si mislijo žanjice in gredo domov. Res zagledajo, kako je švigal ogenj iz dimnika. K sreči so ga še mogli pogasiti.

Stala je hiša na samoti, nedaleč od potoka, ki teče po dolinici. Uro hoda ni bilo hiše na nobeno stran. Na vrtu blizu hiše je stala sama zase od grmovja obdana skala, ki se je gotovo nekdanj bila privalila s hriba.

Pri hiši so imeli edinega sinka. Vsak popoldan je prosil kruha in potem odšel, da nobeden ni videl kam. Materi se je čudno zdelo, da sinko brez kruha nikoli ni šel od hišnega vogla. Povedala je očetu in sklenila sta, da bosta šla gledat, kam hodi sin. Gresta za njim in prideta do velike skale, ki je stala na vrtu. Tu ga vidita, kako sedi na tleh in drobi kos kruha. Sam ga je in ga daje tudi v usta gožu, ki mu je v rôč zvit ležal na kolenih in držal glavo kvišku.

Oče priskoči in ubije goža, sinček pa začne jokati in tožiti očetu:

»Zakaj ste ubili mojega ptička?«

Ni se dal potolažiti, jel je hirati in kmalu je tudi on umrl od žalosti.